

Od redakcji

Współczesne dyskusje nad edukacją religijną toczone są w kontekście sporów światopoglądowych i politycznych, dotyczących zasadności uwzględniania problematyki religijnej w edukacji szkolnej oraz specyfiki odniesień do kwestii religijnych w jej ramach (nauczanie konfesyjne czy forma religioznawstwa). Konsekwencją owych uwarunkowań jest dążenie do odpowiedzi w ramach badań pedagogicznych na pytanie o humanistyczną wartość edukacji religijnej – o jej znaczenie dla rozwoju osobowego, nadawania sensu własnej egzystencji, rozwoju moralnego czy społecznego.

Położenie akcentu na tych kwestiach łączy się z kilkoma zagrożeniami. Edukacja religijna oceniana jest wówczas ze względu na jej wartość instrumentalną, a kryteria oceny przyjęte w tym względzie niejednokrotnie obce są religii. W tej perspektywie trudno pytać o to, czy edukacja religijna przygotowuje do przyjęcia postawy ubóstwa, pokory czy przyjęcia cierpienia, które wpisane są w istotę chociażby chrześcijaństwa. Drugim niebezpieczeństwem jest marginalizacja w myśli pedagogicznoreligijnej odniesień do istoty religii – do relacji między człowiekiem i Bogiem. Zamiast refleksji nad pomocą dojrzewającemu człowiekowi w odkryciu i zrozumieniu jego relacji z Bogiem oraz pomocą w uporządkowaniu własnego życia z uwzględnieniem wymogów relacji z Bogiem, akcent w badaniach pedagogicznoreligijnych przesunięty zostaje na kwestie pośrednio związane z religią – kwestie tworzenia tożsamości indywidualnej i społecznej czy problemy z zakresu wychowania moralnego.

Zeszyt, który oddajemy do rąk czytelnika, rozpoczyna się od pytania o relację między chrześcijaństwem i humanizmem, które stawia w swoim

artykule Giuseppe Mari. Chrześcijaństwo tworzy teoretyczny fundament dla kultury, którą można określić jako humanistyczną, jednak utożsamianie chrześcijaństwa i humanizmu – jak przekonuje Giuseppe Mari – jest błędem, gdyż zamazana zostaje wówczas istota religii. Autor pokazuje równocześnie, że humanizm oczyszczony z perspektywy teocentrycznej narażony jest na zwyrodnienie. W innych kategoriach podejmuje więc temat, który był analizowany kiedyś przez Jacquesa Maritaina w jego słynnej pracy pt. *Humanizm integralny*¹. Również kolejny artykuł wpisuje się w zainicjowaną tematykę. Zbigniew Marek i Anna Walulik analizują bowiem z perspektywy pedagogicznej dzieło św. Augustyna pt. *De catechizandis rudibus*, pokazując integralność w rozwoju człowieka wymiaru horyzontalnego i wertykalnego, związanego z odniesieniami do Boga.

Teksty Ewy Drzazgowskiej oraz Miłosza Hołdy to pokłosie seminarium, które odbyło się w dniu 10 listopada 2016 roku w Chojnicach pod hasłem *Filozofia dialogu od Ebnera do Tischnera*. Jego organizatorami byli Polska Sekcja Międzynarodowego Towarzystwa im. Ferdynanda Ebnera z siedzibą w Chojnicach, Urząd Miejski w Chojnicach oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Chojnicach. Pierwszy z tekstów przedstawia analizę zależności między wolnością, prawdą i dialogiem, w drugim podjęto wyzwanie rekonstrukcji „logiki serca” na podstawie pism Ferdynanda Ebnera oraz Józefa Tischnera. Przy okazji warto zaznaczyć, że czasopismo *Paedagogia Christiana* po raz kolejny staje się forum dyskusji nad myślą Ferdynanda Ebnera – urodzonego w Austrii myśliciela, uważanego za jednego z głównych przedstawicieli filozofii dialogu (poprzednio w zeszytach: 1/27 [2011] oraz 1/35 [2015]).

Kolejne artykuły pogłębiają myśl personalistyczną w jej wymiarze pedagogicznym. Warte uwagi są zwłaszcza analizy Małgorzaty Wałęjko nad godnością osoby i jej związkami z bytową odrębnością człowieka. Pretekstem do nich stają się odniesienia do osób chorych, a zwłaszcza osób w podeszłym wieku. Podjęte analizy mają solidny fundament w badaniach Małgorzaty Wałęjko nad wychowaniem do samotności i wspólnoty². W pracy Stanisława Chrobaka postawione zostaje natomiast pytanie o zależność między życiem wspólnotowym a dojrzewaniem człowieka w wymiarze osobowym. W artykule Justyny Legutko po raz kolejny odnajdujemy wątek niebezpieczeństw, na jakie narażony jest humanizm, gdy pozbawiony zosta-

¹ Jacques Maritain, *Humanizm integralny* (Warszawa: Wydawnictwo „Krağ”, 1981).

² Małgorzata Wałęjko, *Osobno i razem. Personalistyczne wychowanie do samotności i wspólnoty* (Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2016).

nie wymiaru wertykalnego. Tym razem punktem odniesienia dla analiz jest poddawana krytyce myśl Władysława Spasowskiego.

Zachęcamy również do lektury pozostałych artykułów, w których można znaleźć szereg interesujących badań z punktu widzenia edukacji religijnej. W pracy Aldony Zakrzewskiej podjęty zostaje wątek wychowania obywatelskiego, które nabiera nowego wymiaru w kontekście różnicowania kulturowego społeczności szkolnej. Agnieszka Wałęga przybliży problemy, z jakimi mierzyli się organizatorzy wychowania religijnego w Galicji w XIX wieku. Artykuł Pawła Kaźmierczaka to z kolei pedagogiczna analiza Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, podejmowanej w założonym przez Franciszka Blachnickiego Ruchu Światło-Życie. Interesujących danych dostarczyć mogą także socjologiczne badania Kazimierza Skoczylasa oraz analizy Moniki Dąbkowskiej odnoszące się do terapii osób wykorzystanych seksualnie.

Jako Redakcja mamy nadzieję, że artykuły przygotowane do druku w bieżącym zeszycie, stanowiąc będą inspirację zarówno do dalszych badań w obszarze pedagogiki religii, jak i dostarczą cennych wskazówek osobom zajmujących się na co dzień praktyką pedagogiczną.

Jarosław Horowski

Z przykrością zawiadamiam, że artykuł autorstwa Danuty Wajsprych pt. „«Człowiek może zaczynać wciąż od nowa» – o separacji jako warunku zaistnienia dobra”, zamieszczony w zeszycie 1/31 (2013): 179–197, został wycofany zarówno z wydania papierowego, jak i elektronicznego Czasopisma ze względu na znamiona plagiatu.

Fragment artykułu, znajdujący się na stronach 183-189, zaczerpnięty został z pracy dra Adama Kubiaka pt. *Wprowadzenie do etyki dramatycznej* (Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010, 183–192), a sposób odniesienia do niej w przypisach nieadekwatnie to opisywał. Do Czasopisma wpłynęły przeprosiny Autorki artykułu.

Jako Redakcja pragniemy również przeprosić p. dr. Adama Kubiaka za zaistniałą sytuację.

Jarosław Horowski

